

**ҚОНУНИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

ДАР БОРАИ ПАРТОВҶОИ ИСТЕҶСОЛӢ ВА ИСТЕЪМОЛӢ

**(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2002, №4, қ-1, мод. 287;
соли 2005, №7, мод. 409; с.2011, №6, мод. 447;)**

Қонуни мазкур муносибатҳоеро, ки дар рафти ҳосилшавӣ, ҷамъоварӣ, нигоҳдорӣ, истифодабарӣ, кашондан, безаргардонӣ ва гуронидан, инчунин дар идоракунии ва назорати давлатӣ дар соҳаи муомилот бо партовҳо ба миён меоянд, танзим менамояд ва ба пешгирии таъсири манфии партовҳои истеҳсоли ва истеъмоли ба муҳити атроф, саломатии инсон ҳангоми муомилот бо партовҳо ва истифода бурдани онҳо барои эҳтиёҷоти хоҷагию истеҳсоли ба сифати манбаи иловагии ашёи хом мусоидат менамояд.

БОБИ 1. ҚОИДАҶОИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- **партовҳо** - моддаҳои гуногун, масолеҳ ва ҷисмҳои, ки дар рафти ҳаёт ва фаъолияти инсон ба вучуд омада, дар ҷои пайдо ё зоҳиршудаашон қобили истифода бурдан нестанд ва моликашон онҳоро нобуд карданианд ё худ ҳатман бо роҳи истифодабарӣ ё барҳамдихӣ аз онҳо халос шуданианд;

- **партовҳои истеъмоли** - маҳсулот, масолеҳ, моддаҳои, ки дар натиҷаи истеъмолкунии хусусиятҳои истеъмолии худро пурра ё қисман гум кардаанд;

- **ашёи хоми дуумдараҷа** - партовҳои истеҳсоли ва истеъмолие, ки барои истифодаи дубора ҷамъ (муҳайё) ва тайёр карда шудаанд;

- **партовҳои рӯзгор** - партовҳои истеъмолие, ки дар маҳалҳои аҳолинишин дар натиҷаи фаъолияти ҳаётии аҳоли пайдо шудаанд;

- **партовҳои хатарнок** - партовҳои, ки дар таркиби худ моддаҳои дорой хусусиятҳои хатаровар (ба монанди заҳронокӣ, сирояткунанда, таркиши, хатари сухторӣ, қобилияти баланди реаксиониро) доранд ва дар миқдору шаклҳои мавҷуданд, ки ҳар кадоми он ҷӣ мустақилона ва ҷӣ дар тамос бо моддаҳои дигар барои саломатии инсон ва муҳити атроф хатари бевосита ё имконпазир доранд;

- **муомилот бо партовҳо** - тамоми шаклҳои фаъолият, ки ба **ҳосилшавӣ** ҷамъоварӣ, нигоҳдорӣ, кашондан, истифодабарӣ, безаргардонӣ, гуронидани партовҳо вобаста аст; (**ҚҶТ аз 28.06.11с.,№736**)

- **мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳо** - мақомоти махсусе, ки аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи муомилот бо партовҳо ваколатдор гаштааст;

- **нигоҳдории партовҳо** - нигоҳ доштани партовҳо дар захирагоҳҳои махсус таҷҳизонидашуда то лаҳзаи аз он ҷо барои гуронидан, безаргардондан ё ба истифода баровардани онҳо;

- **гуронидани партовҳо** - ҷудогузории партовҳо, ки дар муҳити атроф паҳн гаштани моддаҳои ифлоскунандаро пешгирӣ намуда, ба истифодаи минбаъдаи ин партовҳо роҳ намедихад;

- **истифодаи партовҳо** - истифодаи партовҳо барои истеҳсоли маҳсулот ва иҷрои корҳо (хизматрасонӣ) ё ҳосил намудани неру (энергия);

- **безаргардонии партовҳо** - коркард (аз ҷумла сӯзондан)-и партовҳо дар дастгоҳҳои махсус, ки таъсири хатарнокии онҳоро ба муҳити атроф ва инсон кам мекунад;

- **технологияи кампартов** - ҷараёни истеҳсоли маҳсулот, ки дар рафти он ҳангоми истеҳсоли як воҳиди маҳсулот назар ба истифодаи усулҳои мавҷудаи анъанавии истеҳсолии ҳамин маҳсулот миқдори ками партов ҳосил мешавад;

- **меъёрҳои муомилот бо партовҳо** - маҳдудияти миқдори ва сифатӣ вобаста ба ҳосилшавӣ, ҷамъкунии, нигоҳдорӣ, истифодабарӣ, кашондан ва гуронидани партовҳо бо назардошти таъсири онҳо ба муҳити атроф;

- **меъёри ҷойгиркунонии партовҳо** - миқдори интиҳои партовҳо, ки ҷойгир карданиаш бо назардошти вазъи экологии минтақа дар муҳлати муқарраршуда ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ иҷозат дода шудааст;

- **мавзеи ҷойгиркунонии партовҳо** - машқгоҳҳо, партовгоҳи иҷозатшуда, анборҳои махсус, хоктудаҳои ҷинсҳои кӯҳӣ ва дигар мавзеҳои таҷҳизонидашудаи махсус барои нигоҳдорӣ ва гуронидани партовҳо;

- **аз сарҳадгузаронӣ** - ҳар гуна ҷойивазкунии (бо нақлиёт гузарондан)-и партовҳо аз маҳалле, ки дар ҳудуди давлати дигар мебошад;

- **шиносномаи партовҳои хатарнок** - ҳуҷҷате, ки аз хусусияти сифатӣ ва миқдории партовҳо бо нишондоди шаклу дараҷаи хатарнокии онҳо шаҳодат медиҳад;

- **мониторинги мавзеи гуркунӣ** — назорати дарозмӯҳлат ба ҳолати мавзеи гуркунии партовҳо, ифлосшавии муҳити атроф дар ҳудуди чунин мавзеъҳо ва муҳити зист дар натаҷай ҳодисаҳои табиӣ дар он баамалоянда, инчунин баҳодихӣ ва пешгуии ифлосшавии муҳити зист аз ҳолатҳои воқеии чунин мавзеъҳо.

- **партовҳои бесоҳиб** - партовҳое, ки соҳиб надоранд ё ин ки соҳиби онҳо номаълум аст;

- **коркарди партовҳо** - фаъолияте, ки ба истифодаи партовҳо ба сифати захираҳои дуюмдараҷа вобастагӣ дорад;

- **нест кардани партовҳо** - фаъолият о ид ба гуркунӣ, безарар кардан ва ё несту нобуд сохтани партовҳо. (ҚҶТ аз 28.06.11с.,№736)

Моддаи 2. Қонунгузори дар бораи партовҳои истеҳсоли ва истеъмоли

1. Қонунгузорӣ дар бораи партовҳои истеҳсоли ва истеъмоли ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалии эътирофнамудаи Ҷумҳурии Тоҷикистон иборат мебошад.

2. Муомилот бо партовҳои радиоактивӣ ва ба иншоотҳои обӣ партофтани моддаҳои зарарнокро қонунгузори махсус танзим мекунад.

Моддаи 3. Доираи амали Қонуни мазкур

Қонуни мазкур ба ҳамаи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ новобаста аз шакли моликиятшон, ки фаъолияти худро дар соҳаи муомилот бо партовҳо дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ мегардонанд, тааллуқ дорад. (ҚҶТ аз 28.06.11с.,№736)

Моддаи 4. Принципиҳои асосии сиёсати давлати дар соҳаи муомилот бо партовҳо

Принципиҳои асосии сиёсати давлати дар соҳаи муомилот бо партовҳо инҳо мебошанд:

- бартарии ҳифзи муҳити атроф бо мақсади муҳофизати ҳаёт ва саломатии инсон;
- вобастагии илман асоснокшудаи манфиатҳои иқтисодию экологии ҷамъият;
- таъсис додану татбиқ намудани равандҳои технологияҳои кампартов;
- коркарди комплекси захираҳои моддию ашёи хом дар асоси силсилаи технологияҳои сарбаста;
- истифодаи механизмҳои ҳавасмандгардонии иқтисодӣ, барои ба гардиши хоҷагию истеҳсоли ҷалб намудани партовҳо;
- риояи талаботи қонунгузори санитарӣ ва ҳифзи табиат, ногузирии таъини ҷавобгарӣ барои вайрон намудани он;
- назорати давлати ба риоя намудани қоидаҳои муқарраршудаи санитарӣ, меъёрҳои гигиенӣ ва бехатарии экологи ҳангоми муомилот бо партовҳо;
- банақшагирии чорабиниҳо оид ба нигоҳдории бехатарии партовҳо ва маблағгузориҳои онҳо;
- озодона дастрас будани ахборот дар соҳаи муомилот бо партовҳо барои шахсоне, ки манфиаташон ҳангоми чунин фаъолият зарар дида метавонад;
- қабул кардани қарорҳое, ки манфиати аҳолиро бо назардошти ҳифзи манфиатҳои миллӣ ифода менамояд ва иштирок намудан дар ҳамкориҳои байналмилалӣ дар соҳаи муомилот бо партовҳо.

Моддаи 4¹. Партовҳо ҳамчун объекти ҳуқуқи моликият

1. Партовҳо объекти ҳуқуқи моликият мебошанд. Ҳуқуқи моликият ба партовҳо метавонад бо тартиби пешбиниамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон аз як шахе ба шахеи дигар гузарад.

2. Истеҳсолкунандаи партовҳо ҳуқуқи моликият ба партовҳоро аз лаҳзаи ҳосилшавии онҳо ва то ба шахеи дигар гузаштани ин ҳуқуқ ё ин, ки то коркард ё пурра несту нобуд сохтани партовҳо бо тартиби пешбиниамудаи Қонуни мазкур ба даст меорад.

3. Дар ҳолати хусусигардонии корхонаҳои давлатӣ, ки дар натиҷаи фаъолияти онҳо ҳаҷми муайяни партовҳо ҳосил шудааст, ҳуқуқи моликият ба партовҳо ва ӯҳдадорихи ҷуброн кардани то во ни зарари аз партов ба саломатии инсон, молу мулкӣ шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ва муҳити зист расида ба соҳибони нав мегузаранд.

Моддаи 4². Партовҳои бесоҳиб

1. Тартиби муомилот бо партовҳои бесоҳибро мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ муайян мекунад, ба шарте ки дар қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон тартиби дигаре пешбинӣ-нашуда бошад.

2. Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ барои ошкор намудан ва ба ҳисоб гирифтани партовҳои бесоҳиб, истифодаи маҷмӯи ин гуна партовҳо, риояи шартҳои муомилот бо онҳо ва пешгирии таъсири манфии онҳо ба муҳити зист ва саломатии инсон масъул мебошанд.

3. Истифодабарандагони қитъаҳои замин, ки дар он қитъаҳо партовҳо ошкор карда шудаанд ва ин партовҳо ба онҳо тааллуқ надоранд, вазифадоранд оид ба ин ҳолат мақомоти иҷроияи маҳаллим ҳокимияти давлатии дахлдорро хабардор намоянд.

4. Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ вазифадоранд барои пайдо кардани соҳибмулки партовҳои бесоҳиб, муайян кардани дараҷаи хавфнокии онҳо, ташкили баҳисобгирии партовҳои бесоҳиб чора андешанд ва нисбат ба муомилот бо онҳо мувофиқи қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон қарор қабул намоянд.

5. Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ соҳибмулки партовҳое мебошанд, ки дар ҳудуди онҳо ҷойгиранд, соҳиб надоранд ё ин ки соҳиби онҳо муайян карда нашудааст.

6. Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатк комиссияҳои доимоамалкунандаро оид ба масъалаҳои ошкор кардан ва ба ҳисоб гирифтани партовҳои бесоҳиб таъсис медиҳанд.

7. Тартиби ошкор кардан ва ба ҳисоб гирифтани партовҳои бесоҳибро Ҳукумати Чумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд. (ҚҶТ аз 28.06.11с.,№736)

БОБИ 2. ВАКОЛАТҲОИ МАҚОМОТИ ҲОКИМИЯТИ ДАВЛАТИ ДАР СОҲАИ МУОМИЛОТ БО ПАРТОВҲО

Моддаи 5. Салоҳияти Ҳукумати Чумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи муомилот бо партовҳо

Ба салоҳияти Ҳукумати Чумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи муомилот бо партовҳо мансубанд:

- ташкилу татбиқи сиёсати давлатӣ дар соҳи муомилот бо партовҳо;
- муқаррар кардани принципҳои умумии ташкил ва гузаронидани назорати давлати дар соҳаи муомилот бо партовҳо;
- муайян намудани мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи муомилот бо партовҳо;
- таҳия, тасдиқ ва татбиқи барномаҳои мақсаднок ва илмию техники дар соҳаи муомилот бо партовҳо;
- қабул ва тасдиқ намудани санадҳои меъёрии ҳуқуқие, ки дар қаламрави Чумҳурии Тоҷикистон муносибатҳои ҳуқуқиро дар соҳи муомилот бо партовҳо танзим мекунанд ва назорати иҷрои онҳоро ба роҳ мемоянд. (ҚҶТ аз 28.06.11с.,№736)

Моддаи 5¹. Ваколати мақомоти ваколатдори давлати дар соҳаи муомилот бо партовҳо

Мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳи муомилот бо партовҳо чунин ваколатҳо доранд:

- назорати давлатӣ дар соҳаи муомилот бо партовҳо, аз ҷумла оид ба риояи меъёрҳои бехатарии экологӣ;
- ташкил ва гузаронидани назорату санҷишҳо дар соҳаи муомилот бо партовҳо;
- ташкил ва гузаронидани экспертизам давлатии экологӣ дар соҳаи муомилот бо партовҳо;
- додани иҷозат, муайян кардани меъёри ҳосилшави ва ҷойгиронии партовҳо;
- таҳқя, тасдиқ ва татбиқи қоидаҳои меъёрҳои давлатӣ, ки муомилоти бехатарии экологӣ партовҳоро танзим менамоянд ва талаботи бехатарии партовҳоро барои муҳити зист ва инсон муқаррар мекунанд;
- дар сатҳи ҷумҳуриявӣ ба амал баровардани тадбирҳои рафъи оқибатҳои фалокату садамаҳои, ки ба муомилот бо партовҳо вобастаанд;

- ба мақомоти дахлдор ирсол намудани таклифу пешниҳодҳо оид ба маҳдуд ё қатъ намудани фаъолияти субъектҳои хоҷагидор, мовобаста ба шакли моликиятшон, ба шарте ки дар фаъолияти онҳо вайронкунии қонунгузори дар соҳаи муомилот бо партовҳо ҷой дошта бошад;

- ташкили баҳисобгирии давлатӣ ва ҳисоботдиҳӣ доир ба муомилот бо партовҳо;

- таъмини аҳоли бо иттилоот дар соҳаи муомилот бо партовҳо;

- ташкил ва пешбурди кадастр и партовҳо;

- ба роҳ мондани ҳамкориҳои байналмилалӣ;

- амалӣ намудани ваколатҳои дигаре, ки санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудаанд. (ҚҶТ аз 28.06.11с.,№736)

Моддаи 6. Ваколатҳои мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлати дар соҳаи муомилот бо партовҳо

1. Ба ваколати мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дохил мешаванд:

- дар ҳудудҳои худ амалӣ гардонидани сиёсати давлатӣ дар соҳаи муомилот бо партовҳо;

- ба амал баровардани тадбирҳои рафъи оқибати фалокату садамаҳое, ки ба муомилот бо партовҳо вобастаанд;

- нест кардани партовҳо аз ҳисоби маблағи соҳибмулк бо ҷуброни товони зараре, ки ба муҳити зист расидааст;

- ҳавасмандгардонии иқтисодӣ ва иҷтимоӣ барои истифодаи пурраи партовҳо аз тарафи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқи;

- таъмини аҳоли бо иттилоот дар бораи муомилот бо партовҳо;

- дар мувофиқа бо мақомоти дахлдори манфиатдор муқаррар намудани тартиби муомилот бо партовҳо дар ҳудуди маҳалҳои аҳолинишин ва маҳалҳои дигар;

- ташкили чамъоварӣ ва нест кардани партовҳои рӯзгор, аз ҷумла чамъовариҳои ҷӯдогонаи партовҳо;

- тасдиқи қоидаҳои муомилот бо партовҳои рӯзгор;

- тасдиқи барномаҳои маҳаллии муомилот бо партовҳо ва назорати иҷрои онҳо;

- ошкор кардан ва барҳам додани партовҳои тасдиқнагардида;

- андешидани тадбирҳо оид ба ошкор кардан ва ба ҳисоб гирифтани партовҳои бесоҳиб, пайдо кардани соҳибмулки партовҳои бесоҳиби ошкоркардашуда, муайян намудани дараҷаи хатарнокии онҳо;

- ба ақоли фаҳмондани меъёрҳои қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои муомилот бо партовҳо;

муҳайё намудани шароити зарурӣ барои ҳавасманд гардонидани аҳоли ба чамъовариҳои партовҳо ҳамчун ашёи хоми дуҷумдараҷа.

2. Ваколати мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот дар соҳаи муомилот бо партовҳо тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот» амалӣ карда мешавад. (ҚҶТ аз 28.06.11с.,№736)

БОБИ 3. ТАЛАБОТ ҲАНГОМИ МУОМИЛОТ БО ПАРТОВҲО

Моддаи 7. Талабот ҳангоми лоиҳакашӣ, сохтмон ва азнавсозии корхонаҳо, иншоотҳо ва объектҳои дигар

Ҳангоми лоиҳакашӣ, сохтмон ва азнавсозии корхонаҳо, иншоот ва объектҳои дигар, шахсони воқеӣ ва ҳуқуқи вазифадоранд:

- стандарт, меъёр ва дигар қоидаҳои муқаррарнамудаи сифатии муҳити атрофро, ки дар соҳаи муомилот бо партовҳо муайян шудаанд, риоя намоянд;

- мувофиқа намудани лоиҳаи ҳуччатҳои меъёри ҳосилшави ва ҷойгиронии партовҳо бо мақомоти ваколатдори давлати; (ҚҶТ аз 28.06.11с.,№736)

- гирифтани хулосаи мусбӣ экспертизаи давлатии экологии, санитарияу эпидемиологи оид ба лоиҳаҳои тайёркардашуда ва дигар ҳуччатҳое, ки фаъолияти онҳоро вобаста ба муомилот бо партовҳо муайян мекунад.

Моддаи 8. Додани иҷозатнома (литсензия) барои фаъолият дар соҳаи муомилот бо партовҳои хатарнок

Додани иљозатнома (литсензия) барои фаъолият оид ба муомилот бо партовҳои хатарнок мутобиқи Қонуни Љумбури Тоҷикистон «Дар бораи иљозатномадињӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» амалӣ карда мешавад.

Моддаи 9. Талабот оиди истифодаи истеҳсолотӣ фаъолияткунанда

1. Шахсонӣ воқеи ва ҳуқуқи дар рафти истифодабарии истеҳсолоти фаъолияткунанда вазираддоранд:

- стандарт, меъёр ва муқаррароти дигареро, ки оиди сифати муҳити табиат дар соҳаи муомилот бо партовҳои муайян шудааст, риоя намоянд;
- барои муомилот бо партовҳои иҷозатнома дошта бошанд;
- технологияи кампартовро қорӣ намоянд;
- партовҳои ҳосилшударо ба рӯйхат гирифта, ба мақомоти омор ва мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳои маълумоти саҳеҳ пешниҳод кунанд;
- назорати истеҳсолиро дар соҳаи муомилот бо партовҳои амалӣ гардонанд;
- ба мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳои ахбороти заруриро диҳанд;
- қоидаҳои пешгирии вазъи садамавино риоя кунанд;
- ҳангоми рӯй додани садамаҳои оқибати манфии экологидошта ё ба миён омадани ҳолатҳои, ки ба чунин садамаҳо меоваранд, фавран дар ин бора ба мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳои, инчунин ба мақомоти худидораи маҳаллӣ ва аҳоли хабар диҳанд;
- ҳангоми аз сарҳад гузаронидани партовҳои Қонуни мазкур, дигар санадҳои **меъёрии** ҳуқуқи, инчунин қоидаҳои байналмилалӣ аз сарҳад гузаронидани партовҳои хатарнокро, ки Чумбурии Тоҷикистон эътироф кардааст, ба роҳбарӣ гиранд.

2. Истифодаи истеҳсолоте, ки дар он нобудсозии партовҳои зарарноки ҳосилшуда тавассути усулҳои безарари экологӣ ғайриимкон аст, манъ мебошад.

Моддаи 10. Талабот ба қойгиркунонии партовҳои

1. Интиҳои мавзеи соҳтмони иншоот барои қойгиркунонӣ ва безараргардонии партовҳои дар асоси тадқиқоти махсус (заминшиносӣ, обшиносӣ ва ғайра) дар мувофиқа бо мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳои, дар ҳолати гирифтани ҳулосаи мусбии экспертизаи давлатии экологӣ, мақомоти санитарии эпидемиологӣ ва қарори мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ (дар мавриди зарурӣ қарор бо назардошти афкори умум қабул карда мешавад) муайян карда мешавад.

2. Гурундани партовҳои дар ҳудуди шаҳрҳо ва дигар маҳалҳои аҳолинишин, минтақаҳои бешабоғ, истироҳатгоҳҳо, қойҳои табобатии беҳдошти ва дамгирӣ, дар ҳудуди ҳавзо, чашмаҳои зеризаминӣ, ки барои корҳои хоҷагии нушидан истифода бурда мешаванд, инчунин дар мавзеҳои конҳои канданиҳои фойданок ва қойҳои маъданковӣ (дар мавриди таҳдидрасонӣ ба бехатарии корҳои маъданковӣ ва харобии конҳо) манъ аст.

3. Қойгиркунонии партовҳои дар асоси иҷозатномаҳои мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳои, инчунин бо мувофиқаи мақомоте, ки назорати давлатии санитарии эпидемиологиро амалӣ мегардонанд, имконпазир аст.

4. Қойгиркунонии партовҳои мутобиқи қоидаҳои, ки дар санадҳои **меъёрии** ҳуқуқи Чумбурии Тоҷикистон муайян шудааст, амалӣ мегардад.

5. Мавзеъ, ки дар он партовҳои гурунида шудаанд, ба рӯйхати (реестри) давлатии мавзеҳои гурунидани партовҳои дохил карда мешавад. Тартиби бурдани рӯйхати (реестри) давлатии мавзеҳои гурунидани партовҳои аз тарафи мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳои муайян карда мешавад.

6. Дар мавриди гурунидани партовҳои гузарондани мониторинга мавзеи гурунӣ ҳатмист. Мониторинги мавзеи гурунӣ аз тарафи молики объекти қойгиршавии партовҳои мутобиқи тартибе, ки бо мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳои ба мувофиқа оварда шудааст, амалӣ мегардад.

7. Моликони мавзеҳои қойгиршавии партовҳои пас аз истифодаи ин мавзеҳои (ё қитъаҳои) вазираддоранд корҳои барқароркунии қитъаҳои вайроншудаи заминро иҷро намоянд.

Моддаи 11. Талабот ба тозакунии маҳалҳои аҳолинишин аз партовҳои истеъмолӣ ва рӯзгор

1. Ҳудуди маҳалҳои аҳолинишин боад мунтазам аз партовҳои саҳту моеъи истемоли тоза карда шавад.

2. Ташкили оқилонаи чамбоварии партовҳои, ки чамбоварии алоҳидаи қисмҳои истифодашавандаи онҳо (партовҳои ҳӯрокворӣ, металлҳои сиёҳ ва ранга, маснуоти бофандагӣ, қоғаз ва ғайра), нигоҳдории муваққатӣ, бурдан ва безараркунии мунтазами партовҳои истеъмолӣ, инчунин тоза намудани ҳудуди маҳалҳои аҳолинишинро пешбинӣ мекунад, аз тарафи мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ амалӣ карда мешавад ва бояд ба талаботи қоидаҳои санитарӣ, гигиенӣ ва меъёрҳои экологӣ мутобиқ бошад.

3. Риояи меъёру қоидаҳои нигоҳдории ҳудуди маҳалҳои аҳолинишинро мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ ва мақомоте, ки назорати давлатии санитарияу эпидемиологи ва ҳифзи табиатро амалӣ мегардонанд, назорат мекунад.

Моддаи 12. Талабот ҳангоми муомилот бо партовҳои хатарнок

1. Шахсони воқеи ва ҳуқуқӣ, ки дар натиҷаи фаъолиятҳои партовҳои хатарнок ҳосил мешаванд, вазифадоранд ҳангоми муомилот ба онҳо ҳифзи боэътимоди муҳити атроф ва аҳолиро аз таъсири зараровар таъмин намоянд.

2. Тамоми партовҳои хатарнок аз рӯи таъсири зарарнокиашон ба инсон ва муҳити атроф ба дараҷаҳо тақсим карда мешаванд.

3. Дараҷаи хатарнокии партовро истехсолкунандаи он мувофиқи ҳуҷҷатҳои меъёрие, ки мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳо, назорати санитарияу эпидемиологи, кӯҳӣ ва техники дар доираи салоҳияташон тасдиқ намудаанд, муайян мекунад.

4. Партовҳои хатарнокро танҳо дар иншоотҳои барои ин мақсад махсус таҷҳизонидашуда дар асоси иҷозатномае, ки бо тартиби муқарраргардида дода шудаанд, ҷойгир кардан мумкин аст.

5. Шахсони воқеи ва ҳуқуқӣ, ки бо партовҳои хатарнок муомилотдоранд, вазифадоранд партовҳои хатарнокро бо тартиби муқаррарнамудаи мақомоти омили давлатӣ ва мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳо ба қайд гиранд.

Моддаи 13. Талабот ба кашондани партовҳои хатарнок

1. Партовҳои хатарнокро танҳо дар мавриди мавҷуд будани шиносномаи партовҳои хатарнок ва бо воситаҳои нақлиёти махсус таҷҳизонидашуда кашондан мумкин аст.

2. Тартиби кашондани партовҳо дар намудҳои мушаххаси нақлиёт (автомобили, роҳи оҳан, обӣ), талабот ба иҷрои қорҳои боркунӣ ва борфурорӣ, қоидаҳои дигари зарурӣ оид ба таъмини бехатарии экологии, бо стандартҳо ё меъёру қоидаҳои, ки аз тарафи мақомоти давлатии назорат ба бехатарии нақлиёт тасдиқ шудаанд ва бо мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳо мувофиқа шудаанд, муқаррар карда мешавад.

3. Ҷавобгарии ҳуқуқӣ барои бехатарии муомилот бо партовҳо аз лаҳзаи ба воситаи нақлиёт бор кардани партовҳо ва аз тарафи ташкилот ё шахси воқеи, ки кашондани партовҳоро иҷро мекунад, қабул намудан, то лаҳзаи дар ҷойҳои муқарраршуда аз нақлиёт фаровардани онҳо ба души муассисаи нақлиётӣ мебошад, ки ба он нақлиёти додашуда тааллуқ дорад.

Моддаи 14. Аз сарҳад гузаронидани партовҳо

1. Бо мақсади гурондан ва бехатар гардонидани партовҳо, ворид намудани онҳо ба қаламрави Ҷумҳури манъ аст.

2. Аз сарҳад гузаронидани ҳар гуна партовҳо барои истифодабарии дуюмбораи онҳо ба сифати ашёи хом танҳо бо иҷозати мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳо, инчунин дигар мақомоти ваколатдори давлатӣ амалӣ мегардад.

3. Тартиби танзими давлатии аз сарҳадгузаронӣ ва гузаронидани транзитии партовҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

4. Назорати воридот ва содироти партовҳои хатарнокро мақомоти ваколатдори ҳокимияти иҷроияи давлатӣ, ки мутасадди назорати сарҳадӣ, гумрукӣ, экологии, санитарии ва карантинӣ мебошанд, мутобиқи санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ ва шартномаҳои байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф намудааст, таъмин менамоянд.

БОБИ 4. НАЗОРАТ БА МУОМИЛОТ БО ПАРТОВҲО

Моддаи 15. Назорати давлатӣ ба муомилот бо партовҳо

1. Назорати давлатиро ба муомилот бо партовҳо мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳо, инчунин мақомоти ҳокимияти иҷроия дар маҳал амалӣ мегардонанд.

2. Ба назорати давлатии муомилот бо партовҳо дохил мешаванд:

- назорат ба риояи талаботи қонунгузорӣ ҳангоми муомилот бо партовҳо, ошкор намудани вайронкунии ин талабот аз тарафи шахсони воқеи ва ҳуқуқӣ ва андешидани чораҳо оиди бартараф кардани онҳо;

- назорат ба шахсони воқеи ва ҳуқуқӣ оид ба риоя намудани талаботи соҳаи муомилот бо партовҳо, аз ҷумла шартномаю созишномаҳои байналмиллалӣ, ки назорати аз сарҳадгузаронии партовҳои хатарнок ба сифати ашёи хом истифодашавандаро пешбинӣ намудаанд;

- назорат ба иҷрои чорабиниҳо оид ба ҳифзи табиат, гигиена, зидди элидемияҳо, қоидаҳои санитарияу ҳифзи табиат, меъёрҳои гигиенӣ ва экологии ҳангоми муомилот бо партовҳо;

- назорат ба риояи қоидаҳои бехатарии сухтор ҳангоми муомилот бо партовҳо;

- **назорати риояи тартиби баҳисобгирии ибтидоии партовҳо. (ҚҶТ аз**

28.06.11с., №736)

- ҷамъоварӣ, коркард ва таҳлили маълумот оид ба муомилот бо партовҳо, баҳодихӣ таъсири онҳо ба муҳити атроф;
 - назорат ба саҳеҳии ахбороту ҳисоботе, ки шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ оид ба партовҳо пешниҳод мекунанд;
 - таҳлили истехсолоти фаъолияткунанда, ошкор намудани имконияту васоити пасткунии андозаю дараҷаи хатарнокии партовҳои ҳосилшуда, назорат ба харҷи пурратар истифода бурдани партовҳо дар истехсолот ба сифати ашёи хом;
 - назорати риояи дастрас будани ахборот оид ба муомилот бо партовҳо ба аҳоли;
 - ба ҷавобгариҳои ҳуқуқӣ кашидани шахсони воқеию ҳуқуқии гунаҳкор тибқи тартиботи муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - қабул намудани қарорҳо дар бораи маҳдудкунӣ, боздоштан ва қатъкунии фаъолият дар соҳаи муомилот бо партовҳо, ки барои муҳити атроф ва инсон хатари эҳтимолӣ доранд.
3. Нисбати қарори мақомоте, ки назорати давлатиро ба муомилот бо партовҳо амалӣ месозад, бо тартибе, ки қонунгузориҳои амалкунанда муқаррар намудааст, шикоят қардан мумкин аст.

Моддаи 16. Назорати истехсоли ба муомилот бо партовҳо

1. Ташкилотҳое, ки фаъолияти хоҷагию истехсолияшон бо партовҳо вобаста аст бо мақсади тафтиш намудани иҷрои талаботи экологӣ, санитарӣ ва талаботи дигари муомилот бо партовҳо назорати истехсолиро ба муомилот бо партовҳо амалӣ менамоянд.
2. Тартиби ташкили назорати истехсолии муомилот бо партовҳо бо низомномаҳо доир ба назорати муомилот бо партовҳо, ки корхонаю ташкилотҳо дар асоси Қонуни мазкур ва санадҳои **меъёри** ҳуқуқӣ ва ҳуҷҷатҳои дигари меъерие, ки ба муомилот бо партовҳо дахлдоранд, таҳия ва тасдиқ шудаанд ва бо мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳо мувофиқа шудаанд, танзим карда мешавад.

Моддаи 17. Назорати ҷамъияти муомилот бо партовҳо

Назорати ҷамъиятии муомилот бо партовҳо аз ҷониби иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ мувофиқи оинномаҳоишон ва шаҳрвандон дар маҳалли истиқоматашон бо тартибе, ки санадҳои **меъерии** ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудаанд, амалӣ гардида, аз тарафи ҳамаи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ иҷро шудани талаботи Қонуни мазкурро дарбар мегирад.

БОБИ 5. БАМЕЪЁРДАРОРӢ ВА БАҲИСОБГИРИИ ДАВЛАТӢ ҲАНГОМИ МУОМИЛОТ БО ПАРТОВҲО

Моддаи 18. Бамеъёрдарории муомилот бо партовҳо

1. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ мувофиқи тартибе, ки аз тарафи мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳо тасдиқ гардидааст, таъсири имконпазири партовҳоро ба муҳити атроф ва инсон риоя мекунанд.
2. Меъёрҳои муомилот бо партовҳоро мақомоти ҳокимияти иҷроия, ки вазифаҳои ҳифзи табиат, назорати санитарияю эпидемиологи, кӯҳӣ ва техникиро ба ҷо меоранд, дар доираи салоҳияташон ва бо тартиби муқарраркардаи санадҳои **меъерии** ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамоянд.
3. Партовҳое, ки объекти хариду фурӯш ё содироту воридот мебошанд, бояд бо тартиби муқарраркардаи санадҳои меъерияю ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон сертификатонида шаванд.

Моддаи 19. Баҳисобгирӣ ва ҳисоботдиҳии давлатӣ дар соҳаи муомилот бо партовҳо

1. Ҳисоботдиҳии давлатӣ дар соҳаи муомилот бо партовҳо тартиби ягона дорад.
2. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ бо тартиби муқарраршуда баҳисобгирии ибтидоии партовҳои ҳосилшуда, истифодашуда, ба шахсони дигар дода ё фурӯхташуда, инчунин ҷойгиршударо ба иҷро мерасонанд ва пуррагию саҳеҳии ахбороти пешниҳодшавандаро таъмин сохта, дар шакли мӯҳлати аз тарафи мақомоти омори давлатӣ ва мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳо муқарраргардида ҳисобот пешниҳод мекунанд.
3. Тартиби баҳисобгирии ибтидоиро дар соҳаи муомилот бо партовҳо мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳо, тартиби баҳисобгирии расмӣ омориро бошад мақоми давлатии омор дар мувофиқа бо мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳо, муқаррар мекунанд.
4. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ нигоҳдории маълумотҳои баҳисобгириро дар соҳаи муомилот бо партовҳо дар давоми мӯҳлате, ки мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳо муқаррар намудааст, таъмин менамоянд.

Моддаи 20. Кадастри давлатии партовҳо

1. Кадастри давлатии партовҳо ташкил карда мешавад, ки он маҷмӯи мураттаби маълумотро оид ба баҳисобгирии партовҳо дар бар мегирад.

2. Кадастри давлатии партовҳо аз тарафи мақомоти ваколатдор дар соҳаи муомилот бо партовҳо тавассути методологияи ягона дар асоси таснифоти давлатии ахборотҳои техникую иқтисодӣ ва иҷтимоӣ бурда мешавад.

3. Тартиби гузарондани кадастри давлатии партовҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

БОБИ 6. ТАНЗИМИ ИҚТИСОДӢ ВА ҲУҚУҚӢ ДАР СОҲАИ МУОМИЛОТ БО ПАРТОВҲО

Моддаи 21. Танзими иқтисодӣ дар соҳаи муомилот бо партовҳо

1. Барои ҷойгиркунонии партовҳо бо назардошти ҳаҷми ҷойгирии онҳо, таснифи хатарнокӣ ва меъёрҳои ҷойгиркунонӣ маблағ ситонида мешавад.

Маблағи аз пардохти ҷойгиркунонии партовҳо бадастомада ба буҷети дахлдор равона мегардад.

2. Механизм ва тадбирҳои ҳавасмандкунии иқтисодӣ ва пардохтҳои имтиёзноро дар соҳаи муомилот бо партовҳо, тартиби гирифтани, муайянсозии ҳаҷм ва тақсимои пардохтҳои бадастомадаро аз ҷойгиркунонии партовҳо Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

Моддаи 22. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани Қонуни мазкур бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №736)

Президенти

**Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш. Душанбе 10 майи соли 2002
№ 44**

Э. РАҲМОНОВ